

İNATÇILIK

İnatçılık çocuğun duygusal gelişiminin bir sonucudur ve en çok 3-6 yaş arasında yaşanır. Bu yaşlarda inatçılık normaldir. Çocuk ben duygusunun ve özgür olma bilincinin gelişiminden kaynaklanan inatçılık gösterir.

"Güne başlamak için tüm hazırlıkları yapmış ve sıra yeni uyanan çocuğunuzu güne hazırlamak ve ihtiyaçlarını karşılamak için teşebbüse geçtiğiniz bir zamanda çocuğunuz; "Elimi yüzümü yıkamayacağım, o pantolonu giymeyeceğim..." Şeklinde itirazlara başlar. Ya da alışverişinizi yaparken; "parka veya Ahmetlere gidelim..." diye isteklerini arka arkaya sıralayarak sizinle inatlaşabilir... Bu inatlaşma gün içinde birçok ailede yaşanmaktadır.

Çocuklar belli gelişim evrelerinde inatçı, kuralları çiğneyen, durdan, sustan anlamayan, başına buyruk hareket eden bir kişilik sergileyerek anne babaları zor durumlarda bırakabilirler.

Çocuklar Neden İnatçılık Yapar?

Çocukların gelişim aşamalarına bakıldığı zaman **İlk kritik dönem** "birinci yaş dönemi"dir. Çocuk bir yaşından sonra yani yürüme ve konuşma becerisi kazandıktan sonra inatçı davranışlar göstermeye başlar. Anne babanın dediğinin tersini yapmaktan ve kuralları çiğnemekten zevk alır gibidir. Anne, "yapma!" dedikçe inadına istenmeyen davranışı tekrarlar.

İstenmeyen davranışları tekrarlayan bir çocuğun amacı sizi kızdırmak ve çileden çıkarmak değildir. Niyeti koyduğunuz kuralın veya istemediğiniz davranışın ne kadar önemli olduğunu test etmektir. Siz aynı olumsuz davranışa aynı tepkiyi gösterdikçe ve bundan taviz vermedikçe gerçeği kabûllenip sınırları zorlamaz.

İkinci kritik dönem "2,5 yaş dönemi"dir. Kas, kemik ve sinir sistemi yönünden yani fizyolojik olarak hızlı bir gelişme gösterdiğinden uyum sağlamakta zorlanır. Dengesiz, kararsız, olumsuz, her şeye 'Hayır!' diyen isyancı bir kişilik sergiler. Psikolojik yönden de "bağımsızlık çabası" içindedir. Yardım istemez, her şeyi kendi başına yapmak ister; ancak anne ve babaya ihtiyacı olduğunun da farkındadır. Bu yüzden farklı kutuplar arasında gidip gelir. Aşırı hareketlilikten âni bir tembelliğe, ataklıktan utangaçlığa, sahiplenme duygusundan aldırmaçlığa, inatçılıktan uysallığa, açlık çığıklarından iştahsızlığa, tuvalete zor yetişmekten idrarını tutmaya kadar varan dengesizlikler gösterir. Bu dönemde anne ile çocuk arasında en sık çatışmalar tuvalet ve temizlik konusunda yaşanır. Anne babanın yapacağı en iyi şey bir seneden fazla sürmeyecek olan bu dönemde çocuktan sevgisini esirgememek ve sabretmektir.

Üçüncü kritik dönem "4 yaş dönemi"dir. Bu dönemde çocuk kendi başına buyruk, kafasına estiği gibi hareket eden, sağda solda dolaşan, çok konuşan, durmadan soru soran ancak cevabını dinleme sabrı göstermeyen, başladığı işi yarım bırakan maymun iştahlı bir çocuktur. Bununla beraber 2,5 yaş çocuğu kadar inatçı değildir.

Dördüncü kritik dönem "6 yaş dönemi"dir. İnatçı ve olumsuz davranışlarıyla sanki 2,5 yaş çocuğu geri gelmiş gibidir. Anne babalar 5 yaşındaki o uyumlu ve uzlaşmacı çocuğun nasıl olup da böyle zıt bir kişilik sergilediğine anlam veremezler. "Bu çocuğa ne oldu, birden huyu çok değişti?" derler.

Beşinci ve son kritik dönem "ergenliğe geçiş dönemi"dir.

"Hayır!" Demekle Disiplin Sağlanmaz

Çocuğun bir isteğine "Hayır" demeden önce iyi düşünmemiz gerekir. Eğer bu isteği gerekli ve haklı bir istek ise "Evet" dememiz büyüklüğümüze gölge düşürmez. Kurallar gerekli, anlaşılır ve mümkün mertebe az olmalıdır.

Gereksiz konularda ve ayrıntılarda fazla kural ve yasaklama getirirseniz bir süre sonra çocuğunuza çok fazla "Hayır" demek zorunda kalırsınız. Bu da çocuğunuzda bağımsızlığının elinden alındığı, kendisine güvenilmediği ve her şeyi yanlış yaptığı duygusu ulandıracaaktır.

Kurallara uymasını kolaylaştırmak için "Hayır" demek veya askere emir verir gibi kurala uymasını istemek yerine seçenek sunmak daha doğru bir yaklaşımdır. Yemekten önce çikolata veya şeker yemek isteyen çocuğa "Hayır, yemekten önce çikolata yemek yasak" demek yerine; kuralın sebebini açıkladıktan sonra ona bir seçme fırsatı verebilirsiniz: "Biliyorsun, yemekten önce çikolata yememen konusunda anlaşmıştık. Yemekten önce çikolata yersen iştahın kapanır, yemeğini yemek istemeyebilirsin. Eğer istersen çikolatayı saklayıp yemekten sonra yiyebilirsin."

Çocuğa ne kadar çok "Hayır" dersanız onun inatçılığını körüklemiş size "Hayır" demesine zemin hazırlamış olursunuz. Bir şey yapmasını istediğimizde veya sınır koyduğumuzda sözlerimizi "Hayır" cevabı almayacağımız şekilde ayarlamamız gerekir. "Sütünü iç" diye dayatmak yerine, "Sütünü cam bardakla mı yoksa fincanla mı içmek istersin" diye seçenek sunmak daha doğru olacaktır.

İnatçılığın Sebepleri ve Düzeltme Yolları

"Hayır" diyen çocukla alay etmeyin, ceza ile korkutmayın, kimin güçlü olduğunu ispatlamak için zor kullanmayın. Bazen çocuk sizin sevginizi, sabrınızı, kendisine ne kadar katlanabildiğinizi denemek için "Hayır" diyerek inatlaşabilir. Sinirlenir, bağırp çağırır ve hele ceza verirsiniz "Haklıymışım, beni sevmiyorlar" diye düşünebilir.

İnatçılık yaptığı zaman neden böyle davrandığını sorun. İnat çoğu zaman çocuğun varlığını kabûl ettirme ve bağımsızlık isteğinden kaynaklanır. Gösterdiği sebep ne kadar saçma ve yersiz olursa olsun, sabırla dinleyin. Kendinizi çocuğun yerine koyun. Şüphelerini, kaygılarını ve korkularını anlamaya çalışın. Kızmadan, sabırla dinlediğinizi gördüğü zaman duygularını ifade etmeyi ve gerektiğinde kontrol etmeyi öğrenecektir.

Haklı istekleri yerine getirilmeyen bir çocuk inatçılık yaparak isteklerine kavuşmayı deneyebilir.

İnatçılık bir hastalık sırasında ortaya çıkabilir.

Anne babaya kızan çocuk gizli bir öç alma duygusuyla inatçılık yapabilir. Kardeş kıskançlığı, kardeşinin kendisinden daha fazla sevildiği kanaati inatçılığa yol açabilir. Çocuğu kardeşi ile kıyaslayarak kıskançlık duygusunu tahrik etmemeliyiz.

İnadını fazla önemseydiğimiz, kızdığımız veya üzüldüğümüz zaman çocuk inadı bize karşı bir silah olarak kullanabilir. Sabah kahvaltısına kalkmak istemeyen bir çocuğun tepesine dikilip ısrar etmeye gerek yoktur. "Sen bilirsin, eğer kahvaltıya gelmezsen ayrıca senin için kahvaltı hazırlayamam, öğleye kadar aç kalırsın" diyerek seçimi ona bırakabiliriz. Bir veya iki saat sonra kalkıp kahvaltı istediğinde "Hayır, öğle yemeğine kadar aç kalmayı kendin seçtin, sana kahvaltı hazırlamak zorunda değilim" diyerek inadın da bir bedeli olduğunu öğretmiş olursunuz.

Kuralları belirlemede ve uygulamada aile üyeleri arasında uyum ve söz birliği olmalıdır. Babanın kızdığı bir davranışı anne gülerek karşılar veya "Çocuğun üstüne gitme" diyerek korumaya kalkarsa çocuk neyin doğru neyin yanlış olduğunu öğrenemez.

Aile büyükleri çocuk terbiyesine fazla müdahale ederek anne ve babanın işini zorlaştırmamalı. Çocuk cezadan kurtulmak veya bir isteğine kavuşmak için büyükbabayı ve büyükanneyi kullanır. Anne baba aile büyüklerini üzmeden çocuğu koruma altına alarak ve her isteklerini yerine getirerek şımartmamalarını istemeli; bunu çocukların evde olmadığı bir zamanda yapmalıdır.

ANNE- BABALAR ŞU NOKTALARI DİKKATE ALMALIDIRLAR: ·

*Çocuklara sert ve şiddetli cezalar verilmemelidir. ·

*Çocuğun hareketlerine gereksiz yere engel olunmamalıdır. ·

*Çocuk bağıırıp çağırduğında istekleri yerine getirilmemelidir. ·

*Çocuk bir konuda inatçı olduğunda çocuğun dikkati başka yöne çekilmeli, inat ettiği taktirde istediğini elde edemeyeceği çocuğa açıklanmalıdır.

Eğer çocuğumuzun neden inatçılık yaptığını, neden asileştiğini bulabilirsek, ve ne hissettiğini anladığımızı kendisine sözle ifade edebilirsek, bir süre sonra onun inatçılığının yok olduğunu fark ederiz. Çocuk ne kadar küçük olursa olsun, kendisine açıklama yapıldığında, duyguları geri bildirildiğinde, anlaşıldığını ve kendisine değer verildiğini hisseder. Aynı zamanda, anne ve babasını kendisine model olarak aldığından, nasıl konuşulacağını, bir sorunla nasıl başa çıkılacağını, bir insanın kendisini ve duygularını nasıl ifade edeceğini de dolaylı olarak öğrenir. Bu sayede, hem daha kolay huysuzluk ve tutturma huyundan kurtulacak, hem de duygusal olarak gelişmiş bir zekaya, dili ve duyguları daha iyi kullanma ve ifade etme yeteneğine sahip olacaktır. Yeter ki anne ve baba kendilerindeki "aktif dinleme ve duygu geri-bildirimi" yeteneklerini keşfetsinler ve geliştirme yolunda adım atsınlar.

Sevgilerimle
Psk. Gönül Firdes TELATAR